

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 60, LT-01108 Vilnius. Tel. (8 5) 210 7161, el. p. info@ekgt.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188756614.

Lietuvos heraldikos komisijai

2023-03-08 Nr. S-57

DĖL ETNOGRFINIŲ REGIONŲ HERALDIKOS KŪRIMO

Etninės kultūros globos taryba (toliau – EKG) 2023 m. vasario 21 d. posėdyje nutarė kreiptis į Lietuvos heraldikos komisiją (toliau – LHK, Komisija) dėl LHK 2022 m. gegužės 13 d. sprendimu Nr. 3D-18 patvirtintų „Herbų, herbinių vėliavų, herbinių antspaudų ir herbinių ženklų kūrimo taisyklių“ (toliau – Taisyklės) išaiškinimo ir etnografinio Mažosios Lietuvos regiono herbo kūrimo tolesnės eigos.

EKG išnagrino LHK patvirtintas naujausias Taisykles, tačiau kilo neaiškumų, kuriuos prašome paaiškinti:

- Taisyklių 4 punkte nurodoma, kad pareiškėjas, nusprendęs inicijuoti herbo etalono ir (ar) heraldinio projekto kūrimą (toliau – Pareiškėjas), pateikia LHK prašymą dėl herbo etalono ir (ar) heraldinio projekto kūrimo, atkūrimo ir (ar) koregavimo, o Taisyklių 5.1. papunktyje nustatyta, kad Pareiškėjas kartu su šiuo prašymu pateikia „*Etninės kultūros globos tarybos ir jos regioninio padalinio prašymus dėl herbo etalono ir (ar) heraldinio projekto kūrimo, atkūrimo ir (ar) koregavimo, kai pastarieji kuriami etnografiniam regionui*“. Taisyklių 14.1. punktas papildo, kad Pareiškėjui teikiant LHK galutinius eskizus, reikalingas minėtame Taisyklių 5.1. papunktyje nurodytų subjektų (taigi ir EKG) sutikimas dėl herbo etalono ir (ar) heraldinio projekto galutinio eskizo aprobavimo. Nuostata įtraukti EKG kaip etnografiniam regionui atstovaujančią ekspertinę instituciją į etnografinių regionų heraldikos kūrimo procesą yra sveikintina, ji atitinka EKG ankstesnius prašymus. Tačiau LHK atstovai viešai išreiškė priekaištą EKG, kad būtent ji turėjo atlikti tarsi Pareiškėjo funkcijas, bet to nepadarė, nes nepateikė prašymo LHK sukurti etnografinio Mažosios Lietuvos regiono herbą, nepateikė ir jo pirminių eskizų (todėl neva būtent EKG sustabdė etnografinio Mažosios Lietuvos regiono herbo kūrimo procesą). Taigi lieka neaišku, **koks yra EKG vaidmuo remiantis Taisyklėmis – ar kaip Pareiškėjo** (atkreipiame dėmesį, kad toks vaidmuo neatitinka EKG funkcijų ir finansinių galimybių), **ar kaip ekspertinės institucijos, pritariančios Pareiškėjo prašymui?** Jei tai yra pastarasis atvejis, **ar gali Pareiškėju dėl etnografinio regiono heraldikos sukūrimo būti regionui atstovaujanti / įgaliota savivaldybė**, kuri turi prašymą dėl etnografinio regiono heraldikos sukūrimo papildyti EKG ar jos padalinio etnografiniame regione sutikimu? Primename, kad prašymus sukurti etnografinio Mažosios Lietuvos regiono herbą ne kartą nuo 2017 m. teikė Šilutės rajono savivaldybė (taip pat buvo pateikti EKG pritarimai), todėl kyla klausimas, ar tie ankstesni prašymai galioja? Atkreipiame dėmesį, kad ankstesnėse Taisyklėse buvo aiškiai įvardyta, kas teikia prašymą dėl miesto, miestelio, kaimo ar seniūnijos centro heraldikos sukūrimo, tačiau to nebeliko naujose Taisyklėse – jose **nėra**

aiškiai įvardyta, kas gali būti Pareiškėju teikiant prašymą dėl etnografinių regionų heraldikos sukūrimo.

- Naujose LHK patvirtintose Taisyklėse nebeliko ir kitų nuostatų, palyginti su ankstesniu Taisyklių variantu. Pavyzdžiui, ankstesnio varianto Taisyklių 10 ir 11 punktai nustatė, kad svarstant herbo ar heraldinio projekto klausimą, į posėdį kviečiami vietovės, kuriai kuriamas projektas, atstovai, jie argumentuotai pagrindžia pageidaujamos simbolikos variantus, po konstruktyvios diskusijos su atstovais LHK suteikia prioritetą 1–2 simbolikos kryptims, o dailininkas kuria vietovės herbo eskizus tol, „*kol išgryninama idėja ir pasiekiamas rezultatas, tinkantis ir atstovams, ir Komisijai*“. **Naujose Taisyklėse nebeliko jokios užuominos apie atstovams tinkamo rezultato priėmimą.** Prašome paaiškinti, kodėl taip buvo nuspręsta. **EKGT siūlo į Taisykles grąžinti nuostatą, kad galutiniai heraldiniai projektai turi būti tinkami ne tik LHK, bet ir etnografinio regiono ar tam tikros vietovės atstovams,** nes pagal Lietuvos Respublikos valstybės herbo, kitų herbų ir heraldinių ženklų įstatymo 4 straipsnio 4 dalį herbas yra valstybės, etnografinio regiono ar kitos vietovės „*skiriamasis ženklas, skirtas subjektui, kuriam jis sukurtas, simbolizuoti ir išskirti*“. Primename, kad pagal Lietuvos Respublikos valstybės vėliavos ir kitų vėliavų įstatymo 2 straipsnio 15 dalį būtent EKGT tvirtina Lietuvos etnografinių regionų vėliavas, todėl jų projektai turi atitikti ir EKGT lūkesčius.

Taip pat kyla neaiškumų dėl etnografinio Mažosios Lietuvos regiono herbo kūrimo:

- Visų pirma neaiškus LHK požiūris į etnografinio Mažosios Lietuvos regiono atstovų siūlymą pasirinkti šio regiono herbo pagrindiniu simboliu toteminį gyvūną briedį. Vadovaujantis nuostata, kad LHK siekiamybė yra „*darnios Lietuvos Respublikos heraldikos sistemos formavimas*“, regiono atstovų pasiūlytas etnografinio Mažosios Lietuvos regiono simbolis briedis puikiai įsikomponuoja į jau sukurtų kitų Lietuvos etnografinių regionų herbų simbolių sistemą: Žemaitijos herbe pavaizduota meška, Suvalkijos (Sūduvos) – tauras, Aukštaitijos – raitelis ant žirgo, Dzūkijos (Dainavos) – karys, kurį supa lūšys (skydininkai). Per 2022-01-11 Lietuvos Respublikos Prezidentūroje vykusį pasitarimą dėl Mažosios Lietuvos heraldikos kūrimo LHK atstovai iš esmės tarsi pritarė briedžio kaip pagrindinio simbolio pasirinkimui. Taip pat per LHK posėdį, vykusį 2022-01-20 nuotoliniu būdu, EKGT ir Mažosios Lietuvos regioninės tarybos atstovai neišgirdo prieštaravimų dėl briedžio simbolio, kaip pagrindinio pasirinkimo, tačiau vėliau gautame šio posėdžio protokole yra įrašyta: „*Mažosios Lietuvos herbo eskizuose gali būti briedis, tačiau jis neturėtų būti pagrindinė figūra. Herbo eskizuose turėtų atsirasti jūrinės tradicijos, lietuviškos raštijos ir kiti simboliai*“. **LHK nepateikė jokių argumentų, todėl prašome paaiškinti, kodėl briedis negali būti pagrindinis Mažosios Lietuvos etnografinio regiono heraldikos simbolis.** Primename, kad Mažosios Lietuvos etnografinio regiono atstovų argumentacija dėl briedžio simbolio pasirinkimo buvo pateikta dar 2018 m. rugsėjo 12 d. Šilutės rajono mero rašte Nr. R3-(2.116)-64 „Dėl etnografinio Mažosios Lietuvos regiono heraldikos derinimo“, po to 2019 m. Klaipėdos universiteto mokslininkų grupės parengtoje mokslinėje studijoje „Dėl Etnografinio Mažosios Lietuvos regiono heraldinio simbolio“, kuri 2019-12-31 buvo pateikta LHK kreipiantis visų etnografinio regiono savivaldybių merų vardu bei pritariant EKGT.

- Mažosios Lietuvos etnografinio regiono atstovų argumentacija, kodėl nutarta kitų simbolių nesirinkti kaip pagrindinių kuriant Mažosios Lietuvos etnografinio regiono heraldiką, buvo pateikta tiek minėtame Šilutės rajono mero 2018-09-12 rašte, tiek kituose raštuose. Knygos (lietuviškos raštijos) simbolio atsisakyta dėl to, kad toks simbolis labiau būdingas Lietuvos mokyklų, gimnazijų herbams, Lietuvos universitetų, kitų mokslo ir studijų institucijų insignacijoms, tačiau beveik nepasitaiko miestų ir kitų vietovių herbuose; kita vertus, knyga ar

kitas lietuviškos raštijos simbolis neatspindėtų Mažosios Lietuvos etnografinio regiono proistorės ir istorinės raidos. Jūrinė tradicija būdinga tik vakarinei Mažosios Lietuvos etnografinio regiono daliai, tuo tarpu didesnė šio regiono dalis yra nutolusi nuo jūros. Todėl **Mažosios Lietuvos etnografinio regiono atstovai mano, kad tiek lietuviškos raštijos, tiek jūrinės tradicijos simbolika galėtų būti Mažosios Lietuvos etnografinio regiono herbe nebent tik kaip antraeilė.**

- Kitiems LHK jau aprobuotiems Lietuvos etnografinių regionų herbams būdingas tik vienas pagrindinis simbolis skyde, todėl neaišku, kodėl reikėtų pažeisti etnografinių regionų herbų vientisumo principą ir atsisakyti šio bendro požymio kuriant etnografinio Mažosios Lietuvos regiono herbą. Jei visgi LHK to reikalauja, prašytume pateikti rekomendacijas, kaip reikėtų dalinti herbo skydą derinant pagrindinio ir antraeilių simbolių išdėstymą.

Laukiame Jūsų atsakymų, nes esant dabartinei neaiškiai situacijai sunku suprasti, kaip ir kas turėtų teikti konkrečius etnografinių regionų heraldikos projektus LHK.

2023-ieji metai paskelbti Klaipėdos krašto metais, todėl vis keliamas klausimas, kas atsakingas už tai, kad kuriant regiono heraldiką susidarė tokia kebli situacija, kurioje atsidūrė etnografinio Mažosios Lietuvos regiono bendruomenė, šiemet mininti Klaipėdos krašto prisijungimo prie Lietuvos jubiliejų neturint patvirtintos savo krašto heraldikos.

Tarybos pirmininkė

Dalia Urbanavičienė